

Research Paper

Analysis of the Role of Human Barriers in the Development of Sustainable Tourism in Kerman

Nafiseh Marzousi¹, Yasser Sabahi Garaghani^{*2}

¹ Associate Professor of Geography and Urban Planning and Faculty Member of Payame Noor University of Tehran, Tehran, Iran

² PhD students in Geography and Urban Planning, Payame Noor University of Tehran, Tehran, Iran

10.22080/jtpd.2021.18738.3282

Received:

May 9, 2020

Accepted:

January 26, 2021

Available online:

March 18, 2021

Keywords:

Human barriers, tourism, SPSS software, Kerman city

Abstract

The purpose of this study is to analyze the role of human barriers on the development of sustainable tourism in Kerman. The type of research is applied according to the purpose and descriptive and analytical in terms of nature and method. The required information and data have been collected using documentary and field methods (questionnaire). The statistical population of the study included two groups of domestic and foreign tourists of Kerman city, which were randomly selected and sampled using Delphi technique. In order to analyze the data from SPSS software, the statistical test of Kolmogorov Smirnov and T-sample test and also to prioritize and criterion of the criteria of DEMATEL technique using MATLAB software have been used. The findings of the study, according to the T-Tek test, show that in Kerman, the role of human barriers in the development of sustainable tourism has been undesirable and has reduced the tourism industry. Also, the results of Dimtel technique show that among the indicators of role analysis of human barriers on the development of sustainable tourism in Kerman, economic-financial index with 1.698 is the most effective factor and technology index with 2.622 is the most influential factor.

Extended Abstract

1. Introduction

Today, tourism as a profitable and economic industry has had a great impact on the development and economic growth of different countries. However, this industry has always had crises and dangers, especially human ones, which

have caused it to be threatened, so solving these problems and crises is of interest to tourism and government officials. Tourism is an ancient phenomenon that is based on human movement and at the same time human nature is associated with travel and acquaintance with places other than his place of residence, although the lack of facilities and arrangements has prevented

* **Corresponding Author:** Yasser Sabahi Garaghani

Address: Payame Noor University of Tehran, Tehran, Iran

Email: yassersabahi93@yahoo.com

Tel: +98914-015-1635

most people from traveling. However, travel has long been a necessity for rulers, nobles, and the affluent classes, and has sometimes been a necessity for certain cultures. Tourism includes people's travel activities and staying out of their permanent living environment for more than 24 hours and less than a year in a row for recreation, business and other purposes. Tourism space is very vulnerable to human and natural crises, and planning for services and facilities for leisure and tourism and their management, especially in times of crisis, has a significant impact on their effectiveness. Paying attention to the distribution of vulnerabilities and human and natural hazards in tourism spaces is one of the most important strategies that can help ensure the optimal security of tourists. The term crisis includes a large number of events. The word crisis is used to describe an expected event, which has devastating consequences for objects. The crisis may be large-scale and dangerous on a small scale, but at any stage, it requires immediate and immediate action to minimize the damage. As one of the most important countries in the Middle East with a special geographical location, Iran has natural resources and attractions, cultural heritage and cultural diversity, including important countries in the field of tourism at the international level. Meanwhile, Kerman city, which is located in Kerman province, is one of the cities that, due to its climate diversity, geographical environment and cultural and historical diversity, has a favorable environment for attracting tourists. However, in general, it can be said that the development of tourism in this region can

also have risks and crises for tourism and threaten it. Accordingly, the purpose of this study is to measure and identify the barriers to tourism (man-made) and their impact and relationship in the development of sustainable tourism in Kerman. According to the objectives of the research, the following questions are asked: 1-What is the relationship between human barriers and the development of sustainable tourism in Kerman?

2. Materials and Methods

Data collection was done in two ways: 1- Library method (the Internet, articles, magazines, books, reports, etc.) Data required in the field of tourism and they were addressed. 2- From the survey method to receive quantitative research information, through a questionnaire selected based on the extracted indicators (political, legal, economic-financial, social-cultural, health-environmental, technology and safety and security), also for Cronbach's alpha test was used to determine the compatibility, and the validity and reliability of the questionnaire in this study was 0.847 using Cronbach's alpha test in SPSS environment. In the present study, Delphi technique was used to calculate the sample size, and the sample size was randomly selected in the study area, 100 domestic and foreign tourists in Kerman. Also, in this research, the method of data analysis is based on descriptive and inferential statistics methods. SPSS statistical software has been used for this purpose. DEMATEL technique using MATLAB technique has been used to analyze the data from statistical tests, Kolmogorov-Smirnov and

T-sample tests and also for prioritization and criterion significance of the criteria

3. Discussion and Results

The statistical analysis and calculations performed are the average value of the analysis of the role of human barriers on the development of sustainable tourism with the T-sample test for the political index (2.55), i.e. the difference between the baseline (3) and the calculated value (2.55). There is a significance ($\text{sig} = 0.055$) for the legal index (2.68), which according to the sample population shows a significant difference between the baseline limit (3) and the calculated value (2.68) ($\text{sig} = 0.031$). There is, for the economic and financial index (2.76), which based on the sample population shows that there is a significant difference between the baseline limit (3) and the calculated value (2.76) ($\text{sig} = 0.037$). It is also for the social and cultural index (2.44), which according to the sample society shows that there is a significant difference between the baseline limit (3) and the calculated value (2.44) ($\text{sig} = 0.20$) in the health index. And it is an environment (2.70), which, based on the sample population, shows that there is a significant difference between the baseline limit (3) and the calculated value (2.70) ($\text{sig} = 0.027$). For the technology index (2.18), which is based on the sample population, it shows that there is a significant difference between the baseline limit (3) and the calculated value (2.18) ($\text{sig} = 0.017$) and for the safety and security index. (2.42), which based on the sample population shows that there is a significant difference between the baseline limit (3) and the calculated value (2.42) ($\text{sig} = 0.003$). Also, the results of

Dimtel technique show that among the indicators of measuring the impact of role analysis of human barriers on the development of sustainable tourism in Kerman, the technology index with 177.679 is the highest interaction and the safety and security index with 177.37 is the lowest interaction. With a value of 1.698, the most effective factor and the technology index with a value of 2.622 are the most influential factors.

4. Conclusions

The average analysis of the role of human barriers on the development of sustainable tourism in general in Kerman is equal to (2.31) (higher than the base 3) which shows that experts believe that the analysis of the role of human barriers on the development of sustainable tourism in Kerman. It has been unfavorable, and in the economic-financial dimension, having the highest average can be said to have had the greatest impact.

تحلیل نقش موانع انسانی در توسعه گردشگری پایدار شهر کرمان

نفیسه مرصوصی^۱، یاسر صباحی گراغانی^{۲*}

^۱ دانشیار جغرافیا و برنامه ریزی شهری و عضو هیات علمی دانشگاه پیام نور تهران، تهران، ایران
^۲ دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه ریزی شهری دانشگاه پیام نور تهران، تهران، ایران

10.22080/jtpd.2021.18738.3282

چکیده

امروزه گردشگری به عنوان یک صنعت سودآور و اقتصادی تاثیر زیادی بر توسعه و رشد اقتصادی کشورهای مختلف داشته است. اما این صنعت همواره دارای بحرانها و مخاطراتی خصوصا انسانی بوده که، باعث شده مورد تهدید قرار بگیرد، به همین علت رفع این مشکلات و بحرانها مورد توجه مسئولان امورگردشگری و دولتی می باشد. هدف این پژوهش تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه گردشگری پایدار شهر کرمان می باشد. نوع تحقیق با توجه به هدف؛ کاربردی و از نظر ماهیت و روش از نوع توصیفی و تحلیلی است. اطلاعات و داده های مورد نیاز با استفاده از روش های اسنادی و میدانی (پرسشنامه) جمع آوری شده است. جامعه آماری مورد مطالعه شامل دو گروه گردشگران داخلی و خارجی شهر کرمان بوده که با استفاده از تکنیک دلفی به طور تصادفی و نمونه انتخاب شده اند. به منظور تجزیه و تحلیل داده ها از نرم افزار SPSS، از آزمون آماری کلموگروف اسمیرنوف و آزمون تی تک نمونه ای و همچنین جهت اولویت بندی و ضریب اهمیت معیارها از تکنیک DEMATEL با استفاده از نرم افزار MATLAB استفاده شده است. یافته های تحقیق با توجه به آزمون تی تک نمونه ای نشان می دهد که در شهر کرمان تاثیر نقش موانع انسانی برای توسعه گردشگری پایدار نامطلوب بوده و باعث کاهش صنعت گردشگری شده است. همچنین نتایج حاصل از تکنیک دیمتل نشان می دهد از بین شاخص های تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه گردشگری پایدار شهر کرمان، شاخص اقتصادی - مالی با مقدار ۱/۶۹۸ مؤثرترین عامل و شاخص فناوری با مقدار ۲/۶۲۲- تأثیر پذیرترین عامل هستند.

تاریخ دریافت:

۲۰ اردیبهشت ۱۳۹۹

تاریخ پذیرش:

۷ بهمن ۱۳۹۹

قابل دانلود از تاریخ:

۲۸ اسفند ۱۳۹۹

کلیدواژه ها: موانع انسانی، گردشگری، نرم افزار SPSS، شهر کرمان.

*نویسنده مسئول: یاسر صباحی گراغانی

آدرس: دانشگاه پیام نور تهران، تهران، ایران

ایمیل: yassersabahi93@yahoo.com

تلفن: ۰۹۱۴۰۱۵۱۶۳۵

۱ مقدمه

آنها یکی از رویکردهایی است که تقویت و ارتقای سطح اثربخشی سیستم‌های مورد استفاده قرار می‌گیرد (بابایی و همکاران، ۱۳۸۵: ۷۵). موانع انسانی و تاثیر آن در گردشگری و گردشگران، ممکن است فعالیت‌های معمول و عملکردهای مرتبط با گردشگری را مورد تهدید قرار دهند و باعث شود که، مقصد گردشگری از نظر امنیت، جذابیت و آرامش با تأثیر بر برداشت‌های بازدیدکنندگان از مقصد مورد نظرشان به صورت منفی برساند و باعث رکورد و عدم رونق گردشگری مقصد بشود (زارع و همکاران، ۱۳۹۳: ۹۳). صنعت گردشگری در حال حاضر، دومین صنعت بعد از صنعت نفت محسوب می‌شود؛ ولی یکی از آسیب پذیرترین صنعت-ها در مقابل مخاطرات و بحران‌ها است. در سال‌های اخیر مدیریت بحران در صنعت گردشگری، به علت افزایش شمار فجایع طبیعی و سیاسی در بسیاری از مقاصد به ضرورتی اساسی تبدیل شده است. ایران به عنوان یکی از کشورهای مهم خاورمیانه با موقعیت خاص جغرافیایی ضمن برخورداری از منابع و جاذبه‌های طبیعی، میراث فرهنگی و تنوع فرهنگی از جمله؛ کشورهای مهم در زمینه گردشگر در سطح بین الملل دارد. در این میان شهرستان کرمان که در استان کرمان واقع شده، یکی از شهرهایی است که، به علت تنوع آب و هوایی و محیط جغرافیایی و تنوع فرهنگی و تاریخی خود زمینه مساعدی برای جذب گردشگر دارد. اما به طور کلی می‌توان گفت که توسعه گردشگری این منطقه نیز می‌تواند دارای مخاطرات و بحران‌های برای گردشگری باشد و آن را مورد تهدید قرار دهد. بر همین اساس، هدف این تحقیق سنجش و شناسایی موانع گردشگری (انسان ساخت) و تاثیر و رابطه ی آنها در توسعه گردشگری پایدار شهرستان کرمان می‌باشد. با توجه به اهداف تحقیق، سوالاتی به شرح ذیل مطرح می‌شود؛ - چه رابطه‌ای بین موانع انسانی و توسعه گردشگری پایدار در شهرستان کرمان وجود دارد؟ ۲- آیا موانع انسانی و شاخص‌های آن در توسعه گردشگری پایدار شهر کرمان تأثیر مطلوبی دارند؟

گردشگری پدیده‌ای کهن بوده که بر پایه حرکت و جابه‌جایی انسان استوار و در عین حال سرشت آدمی نیز با سفر و آشنایی با مکان‌هایی غیر از محل اقامت او عجین شده است، گرچه فقدان امکانات و مقدمات، اکثریتی را از اقدام به سفر باز می‌داشته است؛ اما سفر از گذشته‌ها برای حکام، اشراف زادگان و طبقات مرفه امکان پذیر و گاه به لحاظ حاکمیت فرهنگ‌های خاص برای آنان یک ضرورت محسوب می‌گردیده است. گردشگری شامل فعالیت‌های مسافرتی افراد و اقامت خارج از محیط زندگی دائم آن‌ها برای بیشتر از ۲۴ ساعت و کمتر از یک سال پی‌پی برای تفریح، تجارت و اهداف دیگر می‌شود (ضرغام بروجنی، ۱۳۸۹: ۲۲). فضای گردشگری در برابر بحران‌های انسانی و طبیعی بسیار آسیب‌پذیر هستند که برنامه‌ریزی برای خدمات و تسهیلات فضاهای گذران اوقات فراغت و گردشگری و مدیریت آنها به خصوص در مواقع بحران در میزان بخشی آنها تأثیر به‌سزایی دارد. توجه به توزیع میزان آسیب‌پذیری و خطرات انسانی و طبیعی در فضاهای گردشگری، یکی از راهکارهای بسیار مهمی است که می‌تواند به تامین امنیت بهینه گردشگران کمک نماید (تقوایی و جوزی، ۱۳۹۱: ۱۲۶). اصطلاح بحران، شمار زیادی از رویدادها را شامل می‌شود. کلمه ی بحران، برای تعریف رویداد غیره منتظره به کار می‌رود که پیامدهای ویران کننده‌ای بر اشیاء دارد. بحران ممکن است در مقیاسی کوچک در حد خیلی وسیع و خطرناک باشد؛ اما در هرمرحله، به اقدامات سریع و فوری نیاز دارد تا خسارات حاصله از وقوع آن، به حداقل برسد (محسنیان، ۱۳۸۸: ۷۰). با علم به اینکه بحران شامل دو نوع است بحران طبیعی و بحران اجتماعی (انسان ساخت) است . امروزه بحران‌ها و مخاطرات گردشگری که یکی از بحران‌های اجتماعی نیز محسوب می‌شود مورد توجه مسئولان شهری و دولتی قرار گرفته است. مواجه شدن برنامه‌ریزان و فعالان بخش گردشگری با چنین بحران‌هایی سبب گردید تا ارزیابی و مدیریت بحران و ریسک در برنامه‌های توسعه گردشگری به موضوع تحلیلی و مهمی تبدیل شده است. شناسایی ریسک و مدیریت

۲ مبانی نظری و پیشینه‌ی تحقیق

گردشگری، نیروی محرک برای توسعه‌ی اقتصادی به شمار می‌آید. از یک سو گردشگری می‌تواند افزایش ورود گردشگران، درآمد، اشتغال و درآمدهای دولت را به همراه داشته باشد، از سوی دیگر، گردشگری مزایای اجتماعی، فرهنگی و محیطی نیز دارد و به صیانت از فرهنگ‌ها کمک می‌کند. بنابراین مهم‌ترین وظیفه‌ی گردشگری، ترویج و تقویت صلح، درک متقابل میان مردم است. به این ترتیب، می‌توان گفت گردشگری بیش از یک صنعت است (ابراهیم زاده و همکاران، ۱۳۹۲، ۱۲۳). گردشگری می‌تواند موجب تغییر در ابعاد اجتماعی، فرهنگی، محیطی و اقتصادی جامعه‌ی میزبان گردد و به عنوان ابزاری برای توسعه‌ی اقتصادی به ویژه در جوامع محلی در نظر گیرند، از این رو، توسعه‌ی گردشگری می‌تواند توسعه‌ی ملی و محلی را افزایش دهد (بیات و همکاران، ۱۳۹۲: ۱۲۹-۱۲۲).

۳ توسعه‌ی گردشگری پایدار

توسعه‌ی پایدار گردشگری توسعه‌ای است که در توازن و تعادل، حفظ ارزش‌ها و کیفیت اخلاقیات و اصول اقتصادی و نیز مزیت‌های اقتصادی همه به همراه هم دیده شده و کوشش می‌شود تا توسعه‌ای متعادل و همه جانبه جایگزین توسعه صرفاً اقتصادی گردد. در این دیدگاه توسعه گردشگری با استفاده از منابع موجود به گونه‌ای است که ضمن پاسخ دادن به نیازهای اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و ضوابط قانونی جامعه و انتظارات گردشگران بتوان وحدت و یکپارچگی، هویت فرهنگی، سلامت حفظ محیط زیست، تعادل اقتصادی و رفاه مردم محلی را تامین کرد (الوانی، ۱۳۷۲: ۱۰). توسعه در هر بعدی، به برنامه‌ریزی نیازمند است و در واقع برنامه‌ریزی نقش مهم و کلیدی در توسعه اعم؛ از اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی ایفا می‌کند. گرچه توجه به نقش برنامه‌ریزی در توسعه در کشورهای توسعه یافته دارای سابقه‌ای نسبتاً طولانی می‌باشد و این گونه کشورها به منظور دستیابی به یک توسعه‌ی پایدار همواره از برنامه‌ریزی علمی و دقیق بهره برده‌اند؛ اما در کشورهای حال توسعه عموماً کمتر به این

امر توجه کافی داشته‌اند. به هر حال امروزه تمام کشورها اعم از توسعه یافته و در حال توسعه و حتی کشورهای عقب مانده نیز پذیرفته‌اند که هر توسعه‌ای تنها با برنامه‌ریزی امکان‌پذیر است. این موضوع به خصوص در ارتباط با توسعه‌ی پایدار بیشتر اهمیت می‌یابد (پاپلی یزدی و سقایی، ۱۳۸۷: ۶۴). توسعه‌ی گردشگری پایدار، به دلیل اهمیت آن و اثرات بالقوه مثبت و منفی اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، سیاسی و زیست محیطی که می‌تواند داشته باشد بدون برنامه‌ریزی امکان‌پذیر و دست یافتنی نخواهد بود. به طور کلی برنامه‌ریزی قادر است تا نقش مهم و کلیدی در حل تضادهایی ایفا کند که این توسعه می‌تواند ایجاد نماید. توسعه‌ی گردشگری از یک سو می‌تواند اثرات و منافع مثبت اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و زیست محیطی در جامعه گردشگر پذیر داشته باشد و از یک سوی دیگر دارای اثرات منفی در تمامی ابعاد و به خصوص در بعد زیست محیطی ایجاد نماید. ایجاد تعادل در این زمینه به گونه‌ای که اثرات مثبت بیش از اثرات منفی باشند؛ نیازمند اتخاذ سیاست‌گذاری اصولی از طریق فرایند برنامه‌ریزی است. فلسفه‌ی گردشگری پایدار، از توسعه‌ی پایدار نشات گرفته است. از این رو، با توجه به اینکه توسعه‌ی پایدار از اصول و مبانی پیشرفت اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی در جهان محسوب می‌شود و به دلیل نقشی که گردشگری می‌تواند در این زمینه به خصوص در کشورهایی مانند ایران ایفا نماید، لزوم و ضرورت توجه به گردشگری پایدار حائز اهمیت فراوان است. در عین حال، گردشگری پایدار نتیجه‌ی ضرورت و نیاز به پاسخگویی و مقابله با اثرات منفی این صنعت در کشورها و یا به طور مقاصد گردشگر پذیر است.

صنعت گردشگری به عنوان یکی از مهم‌ترین پدیده‌های هزاره‌ی سوم، طی نیم قرن گذشته با رشد تصاعد گونه خود تاثیر به سزایی در رشد و پویایی اقتصادی، تبدلات فرهنگی کشورها داشته است؛ به طوری که بسیاری از صاحب نظران، قرن حاضر را قرن گردشگری نام نهاده‌اند. توسعه‌ی گردشگری همانند توسعه‌ی جهانی به عناصر و بسترهای ایجاد کننده این صنعت توجهی نداشته است و با هدف سودآوری و افزایش رفاه

بازساخت چهارچوب سنتی توسعه ی گردشگری و همسویی با رویکرد توسعه ی پایدار، تحت فشار فرار گرفتند (قدامی و همکاران، ۱۳۸۹، ۱۱۳). در اواخر این دهه، دیدگاه‌های صرفاً اقتصادی، مورد انتقاد شدید مهبط گریان و اخلاق‌گرایان قرار گرفت و برنامه‌ریزی برای توسعه ی گردشگری (الوانی و دیگران، ۱۳۸۵: ۱۰۸) توسعه ی پایدار اقتصادی که عبارت از مجموعه‌ای از فعالیت‌های اقتصادی است که تاثیر به سزایی در تقویت بنیان‌های اقتصادی جوامع دارد (Lankford and Howard, 1994, 829). بهره‌گیری از مزیت‌های اقتصادی آن، جای خود را به برنامه‌ریزی برای توسعه ی پایدار گردشگری داد. بدین ترتیب از دهه ی ۱۹۹۰، حرکت از گردشگری انبوه به سوی رویکرد توسعه ی- پایدار گردشگری آغاز شد و مفهوم توسعه ی پایدار وارد ادبیات گردشگری شد. در پی این تحولات، در سال ۱۹۹۲ در کنفرانس مجمع زمین در ریو برای تحقق توسعه ی گردشگری پایدار، توصیه‌های مفیدی توسط WTTC و WTO به عمل آمد (قدامی و همکاران، ۱۳۸۹، ۱۱۳). امروزه پارادایم پایداری در صنعت گردشگری به دغدغه‌ای جهانی تبدیل شده و در نوشتار توسعه ی گردشگری مفهوم پایداری به کانون اصلی مباحث علمی و دانشگاهی تبدیل شده است (علی پور و اقبالی، ۱۳۹۰: ۳۴۰).

۴٫۲ موانع انسانی گردشگری

از منظر سیستمی بحران موانع انسانی به وضعیتی اطلاق می‌گردد که نظم سیستم اصلی یا قسمت هایی از آن (سیستم فرعی) را مختل کرده و پایداری آن را بر هم بزند. به بیان دیگر، از این دیدگاه بحران انسان ساخت عبارت است از: «یک دسته حوادث و وقایع که به سرعت حادث گردیده و تعادل نیروهای را در سیستم کلی بین المللی یا سیستم های فرعی، بیشتر از حد متعارف (متوسط) برهم زده و شانس و امکان تشدید تخاصم در سیستم افزایش می دهد.» بحران های موانع انسانی در حوزه ی گردشگری را می‌توان احتمال وقوع حوادث ناخوشایند در طول سفر مخصوصا در مقصد تعریف کرد (کوريا، ۲۰۰۸: ۱۶۹). سونمز و گرتوف (۱۹۹۸) براین عقیده‌اند که مخاطره و احساس

اجتماعی اثرات مخربی را به همراه داشته؛ به همین جهت در این میان تصویر نادرست و نامناسبی از رابطه ی گردشگری و محیط به جا گذاشته است (میر طالبیان، ۱۳۸۰: ۱۲۹).

۴ اصول گردشگری پایدار

گردشگری پایدار ریشه در توسعه ی پایدار دارد. به طور کلی این تلاش ها نشان از آن دارد که گردشگری قادر است در پردازش توسعه ی پایدار راهکاری عملی را شکل دهد. از این رو، هدف اصلی در بست معنایی گردشگری پایدار پیرامون ارائه روش‌های منطقی در بهره‌گیری از منابع طبیعی و انسانی و ممانعت از به کارگیری غیر علمی این منابع است. توسعه ی پایدار گردشگری دارای دو جنبه حفاظت از محیط زیست، منابع و میراث فرهنگی جوامع است. از این رو، گردشگری پایدار باید با سیاست مشخص و مدونی به اجرا در آید تا بتواند حرکت امید بخشی را در توسعه ی همه جانبه فضاهای جغرافیایی تضمین کند. گردشگری پایدار برای کارایی بالاتر در این زمینه دارای اصولی است که هماهنگ کننده ی اهداف و راهکارهای عملی می باشد.

- محیط ارزش ذاتی دارد و این ارزش مهم تر از آن است که دارایی صنعت گردشگری محسوب شود.

۴٫۱ رویکرد توسعه ی پایدار گردشگری

در این رویکرد که مقاله ی حاضر براساس اصول و اهداف آن شکل گرفته گردشگری به مثابه پایدار مورد بررسی و تحلیل قرار می‌گیرد (قدامی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۱۲-۱۱۳). پیش زمینه ی رویکرد توسعه ی پایدار یعنی؛ «توسعه ی زیست بوم» از اوایل سال ۱۹۷۰ توسط ساجس، اتحادیه جهانی حفاظت، برنامه ی محیطی سازمان ملل و برخی دیگر مطرح شد. این مفهوم در اوایل دهه ی ۷۰ در زمان «اعلامیه ی کوکوپک» درباره ی محیط و توسعه به کار گرفته شد و با «استراتژی حفاظت جهانی» به طور گسترده ای مطرح شد (قنبری نسب، ۱۳۸۸، ۱۹). از دهه ی ۱۹۸۰ رویکردهای توسعه ی گردشگری به حالتی کشیده شدند و به منظور

بر وضعیت مناطق نمونه گردشگری استان کرمان (قابلیت ها و نیازها)، به بررسی توانمندی ها و محدودیت های ۴۱ منطقه ی گردشگری استان کرمان پرداخته اند. روش تحقیق آنها در این پژوهش توصیفی-تحلیلی با استفاده از منابع اسنادی و کتابخانه ای بوده است و با بررسی امکانات و خدمات گردشگری در مناطق نمونه استان به این نتیجه رسیده اند که ۴۱ منطقه گردشگری استان کرمان با وجود برخورداری از توانمندی های بالا در توسعه ی صنعت گردشگری، با موانع جدی در مسیر پیشرفت این صنعت روبه رو هستند و در پایان به ارائه ی راهکارهایی برای توسعه ی گردشگری اقدام نموده اند. استنفاسون (۲۰۱۴) نشان داد که رشد پدیده ی اسلام هراسی بعد از حملات ۱۱ سپتامبر در دنیا توسط رسانه ها، باعث شده است که گردشگران بین المللی مقصدهای اسلامی را ناامن و غیر قابل سفر تصور می کنند. هندرسون (۲۰۰۸) که در مطالعه ای که در خصوص ادراکات گردشگران بین المللی در مورد مقصدهای اسلامی نمود بیان می دارد که گردشگران بین المللی در مورد قوانین محدودکننده ی رفتاری و قوانین سخت گیرانه اسلامی که کدهای رفتاری خاصی را تعریف می کنند، ناراحت می شوند.

۵ روش تحقیق

با توجه به هدف اصلی پژوهش، روش تحقیق عمدتاً توصیفی و تحلیلی و با هدف کاربردی است. در این پژوهش برای تحلیل تاثیر نقش موانع انسانی و مخاطرات انسان ساخت در توسعه ی گردشگری پایدار از شاخص های انسان ساخت (سیاسی، حقوقی، اقتصادی- مالی، اجتماعی- فرهنگی، بهداشتی- محیطی، فناوری و ایمنی و امنیت) استفاده شده است. جمع آوری داده ها از دو طریق انجام شده : ۱- روش کتابخانه ای (اینترنت، مقالات، مجلات، کتابها، گزارشها و ...) داده های اطلاعات مورد نیاز در زمینه ی گردشگری و به آنها پرداخته شد. ۲- از روش پیمایشی برای دریافت اطلاعات کمی پژوهش، از طریق پرسش نامه که براساس شاخص های استخراج شده (سیاسی، حقوقی، اقتصادی- مالی، اجتماعی- فرهنگی، بهداشتی- محیطی، فناوری و ایمنی و امنیت) انتخاب شده اند، همچنین

امنیت در سفر تأثیر به سزایی بر اجتناب از مقاصد خاص دارند (هان، ۲۰۰۵: ۲۸). اهمیت مقوله ی مخاطرات تا جایی است که نگرانی نسبت به آن، سفر به آن مناطق را کاهش می دهد که فاقد امنیت در بحران ها در گردشگری و یا دارای احساس ناامنی هستند (کوزاک، ۲۰۰۷: ۲۳۳). در این زمینه، مطالعات بی شماری در داخل و خارج کشور به انجام رسیده، که به طور مختصر به تعدادی از آنها در ذیل اشاره می شود:

موسوی (۱۳۸۸)، در پایان نامه خود با عنوان بررسی نقش جاذبه ها و توانمندی های گردشگری سپیدان در جذب گردشگران، به این نتیجه رسیده است که توجه به موانع و مشکلات گردشگری سپیدان می تواند در شناسایی جاذبه های شهرستان داشته باشد و از طرفی با برطرف کردن کمبودهای موجود در مناطق گردشگری، در نهایت محیط مناسبی در جهت جذب گردشگران داشته باشیم. افتخاری و همکاران (۱۳۸۹)، در مقاله ای با عنوان فرآیند بومی سازی شاخص های توسعه ی پایدار گردشگری روستایی در ایران، با استفاده از روش توصیفی-تحلیلی و پیمایشی (نظرسنجی از خبرگان و متخصصان) و تجزیه و تحلیل در نرم افزارهای آماری به ارائه شاخص ها و معیارهای مناسب برای اندازه گیری پیشرفت به سوی پایداری گردشگری اقتصادی، اجتماعی-فرهنگی و زیست محیطی در ایران پرداخته است. بر اساس یافته های تحقیق، ۸۰ شاخص برای ارزیابی، مناسب با ساختار روستاهای ایران و سازگار با محیط روستاهاست. پیری (۱۳۹۰)، در مطالعه ای با عنوان تحلیل فضایی توسعه ی پایدار گردشگری شهرستان دالاهو به بیان نقش و اهمیت گردشگری و اثرات و پیامدهای اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و زیست محیطی آن در منطقه ی دالاهو با استفاده از آزمون خی دو (Chi_ Square) پرداخته و برای بررسی مهمترین عوامل توسعه نیافتگی گردشگری در ناحیه ی مورد مطالعه از روش تحلیل عاملی (Factor Analysis) رفته است و در نهایت به این نتیجه رسیده است که گردشگری در منطقه ی دالاهو اثرات چشم گیری داشته و توسعه ی توریسم در توسعه ی اقتصادی، اجتماعی- فرهنگی و زیست محیطی شهرستان موثر بوده است. قنبری و عسکری (۱۳۹۱)، در پژوهشی با عنوان تحلیلی

بر اساس روش‌های آمار توصیفی و استنباطی است. برای این امر از نرم افزار آماری SPSS استفاده شده است. جهت تحلیل داده‌ها از آزمون‌های آماری، کلموگروف اسمیرنوف و آزمون تی-تک‌نمونه‌ای و همچنین جهت اولویت‌بندی و ضریب اهمیت معیارها از تکنیک DEMATEL با استفاده از نرم‌افزار MATLAB بهره گرفته شده است.

برای تعیین سازگاری از آزمون آلفای کرونباخ استفاده می‌شود، که روایی و پایایی پرسش‌نامه در این پژوهش با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ در محیط SPSS برابر ۰٫۸۴۷ به دست آمد. در تحقیق حاضر، برای محاسبه ی حجم نمونه از تکنیک دلفی استفاده شد و حجم نمونه به طور تصادفی در منطقه ی مورد مطالعه، ۱۰۰ گردشگر داخلی و خارجی در کرمان انتخاب شده‌اند. همچنین در این پژوهش روش تجزیه و تحلیل اطلاعات

جدول (۱): ابعاد و شاخص‌های به کار رفته در پژوهش حاضر

شاخص‌ها	زیرشاخص‌ها
سیاسی	نامشخص بودن سیاست‌های دولت در زمینه ی توسعه ی گردشگری، همسو نبودن در برنامه های محلی با برنامه‌های کلان کشور، تبلیغات منفی و وسایل ارتباط جمعی، بی ثباتی و ناپایداری سیاسی
حقوقی	عدم وجود قوانین حمایتی از گردشگران، ابهام در قوانین و مقررات و دستور العمل‌های اجرایی و نظارتی
اقتصادی- مالی	میزان تاثیرگذاری تغییرات نرخ ارز بر انگیزه ی گردشگران، میزان اثرگذاری بالا رفتن قیمت‌ها و گرانی هزینه‌ها بر انگیزه ی گردشگران، هزینه ی کالا و خدمات گردشگری در منطقه، میزان تناسب قیمت کالا و محصولات گردشگری با کیفیت آنها
اجتماعی- فرهنگی	مناسب بودن رفتار ساکنان منطقه با گردشگران غیر بومی، دوستانه و احترام آمیز برخورد کارکنان و راهنمایان گردشگری، میزان تصور منفی و مخرب ساکنان بوی نسبت به گردشگران، میزان زنده نگه داشتن فرهنگ محلی و حفظ هویت محلی، میزان رضایت گردشگری و تصور مثبت آنها از بازدید منطقه
بهداشتی- محیطی	میزان آلودگی های آب، صوتی، بصری، در اماکن گردشگری، بیماری‌ها، میزان رضایت گردشگران از کیفیت و بهداشت محیط زیست منطقه، میزان تغییر پذیری فصلی هوا و تأثیر آن بر انگیزه ی گردشگران
فناوری	میزان فعالیت شبکه های تلویزیونی برای تهیه ی برنامه های مختلف و جذب گردشگر، میزان رضایت گردشگری از سیستم های بانکی موجود، ضعف وسایل حمل و نقل مدرن، میزان برخورداری منطقه از امکانات اقامتی مطلوب
ایمنی و امنیت	میزان مطلوبیت تأسیسات رفاهی منطقه، میزان امنیت جاذبه های طبیعی برای گروه های گردشگری، میزان تأسیسات بیمه و خدمات درمانی برای گردشگران

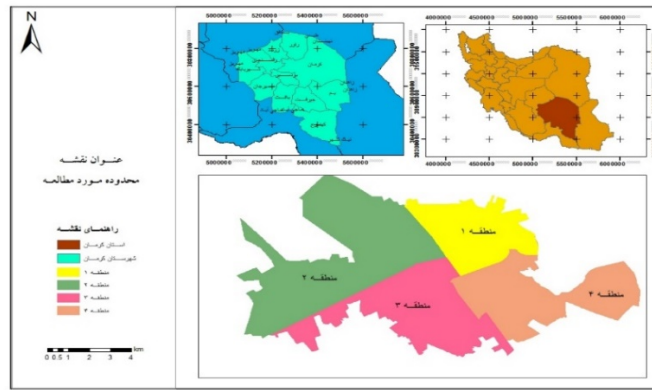
منبع: محاسبات تحقیق حاضر

۵٫۱

۵٫۲ محدوده ی مورد مطالعه

می‌رسد کرمان یکی از پنج شهر تاریخی ایران است. وسعت شهر کرمان ۱۳۰۰۰ هکتار است و به دلیل وسعت شهری و جمعیت کرمان، این شهر جزو کلان‌شهرهای ایران طبقه‌بندی شده‌است. کرمان به لحاظ مساحت شهری هشتمین شهر ایران است. شهر کرمان، یک مرکز جمعیتی و بزرگترین شهر در منطقه ی جنوب شرق ایران است.

استان کرمان در جنوب شرقی ایران قرار دارد. شهر کرمان مرکز این استان است. جمعیت این شهر طبق سرشماری سال ۱۳۹۵ برابر با ۷۵۴،۵۴۱ نفر بوده‌است. جمعیت شهر کرمان به دلیل عدم رسمی شدن سکونت گاه‌های غیررسمی از سوی دولت و استفاده حاشیه نشین‌ها از امکانات شهری و عدم تناسب بودجه تخصیص یافته با جمعیت واقعی تا ۷۱۲،۰۰۰ نفر هم

شکل ۱: محدوده ی مورد مطالعه

۶ تجزیه تحلیل داده ها

۶٫۱ آزمون کلوگروف اسمیرنوف

جدول (۲): نتایج آزمون کلوگروف اسمیرنوف

نوع آزمون مورد استفاده	تعداد جامعه نمونه: ۱۰۰ گردشگر			تحلیل نقش موانع انسانی در توسعه ی گردشگری پایدار شهر کرمان
	نتیجه آزمون	سطح معناداری	آماره آزمون	
On Sample T-test	نرمال	۰/۰۳۸	۰/۳۴	سیاسی
On Sample T-test	نرمال	۰/۰۵۳	۰/۰۱۳	حقوقی
On Sample T-test	نرمال	۰/۲۱	۰/۱۸	اقتصادی- مالی
On Sample T-test	نرمال	۰/۰۳۵	۰/۰۲۶	اجتماعی- فرهنگی
On Sample T-test	نرمال	۰/۰۴	۰/۲۴	بهداشتی- محیطی
On Sample T-test	نرمال	۰/۰۴۶	۰/۲۲	فناوری
On Sample T-test	نرمال	۰/۰۳۴	۰/۰۱۴	ایمنی و امنیت

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

۶٫۲ آزمون تی تک نمونه ای

۶٫۲٫۱ آزمون تی تک نمونه ای (One Sample T-test) روی کل شاخص های تحلیل نقش موانع انسانی در توسعه ی گردشگری پایدار شهر کرمان

جدول (۳): نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (One Sample T-test) تحلیل نقش موانع انسانی در توسعه ی گردشگری پایدار شهر کرمان

Test Value = 3							
شاخص	میانگین	انحراف معیار	مقدار آماره t	سطح معناداری (Sig)	اختلاف از میانگین	میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد	حد پایین / حد بالا
تحلیل نقش موانع انسانی در توسعه ی گردشگری پایدار شهر کرمان	۲/۳۱	۰/۸۸۶	۴/۷۳۶	۰/۰۱۹	-۰/۵۷۳	-۰/۷۴۶	-۰/۲۳۲

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

نتایج حاصل از T تک نمونه‌ای در راستای سنجش کل شاخص‌های تحلیل نقش موانع انسانی در توسعه ی گردشگری پایدار شهر کرمان براساس جامعه ی نمونه نشان می‌دهد که بین حد مبنا (۳) و مقدار محاسبه شده (۲/۳۱) اختلاف معناداری (sig=۰/۰۱۹) وجود دارد.

از آنجایی که اختلاف بین حد مبنا و مقدار محاسبه شده منفی (-۰/۵۷۳) است، نتیجه می‌گیریم تاثیرات موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار شهر کرمان در وضعیت نامناسبی و نامطلوبی از لحاظ کل شاخص‌های موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار وجود دارد.

۶،۲،۲ نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (One Sample T-test) روی مؤلفه‌های سیاسی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

جدول (۴): نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (One Sample T-test) روی مؤلفه‌های سیاسی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

Test Value = 3							
مؤلفه‌های سیاسی	میانگین	انحراف معیار	مقدار آماره t	سطح معناداری (sig)	اختلاف از میانگین	میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد	حد پایین / حد بالا
نامشخص بودن سیاست های دولت در زمینه توسعه ی گردشگری	۳/۱۳	۱/۶۴۰	-۲/۶۶۵	۰/۰۷۶	-۰/۳۵۰	-۰/۷۲۳	-۰/۳۴۶
همسو نبودن در برنامه های محلی با برنامه های کلان کشور	۲/۳۶	۱/۴۵	-۳/۴۳۴	۰/۰۳۵	-۰/۳۶۵	-۰/۳۷۷	-۰/۲۹۲
تبلیغات منفی و وسایل ارتباط جمعی	۱/۲۳	۱/۴۷۸	۴/۸۵۷	۰/۰۷۷	-۰/۸۶۵	-۰/۱۵۲	۱/۵۸۲
بی ثباتی و ناپایداری سیاسی	۱/۱۳	۱/۴۲۵	-۲/۵۳۸	۰/۰۴۴	-۰/۵۶۴	-۰/۴۷۳	-۰/۵۴۳

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

از میان مؤلفه های مورد بررسی در جدول (۴) مؤلفه هایی که سطح معناداری بیشتر از (۰/۰۵) دارند نقش آنها در شاخص‌های سیاسی برای تاثیر موانع انسانی بر توسعه گردشگری پایدار شهر کرمان پذیرفته نگردید. مؤلفه‌های مشخص شده در جدول مذکور با داشتن سطح معناداری کمتر از (۰/۰۵) مورد پذیرش واقع شده‌اند. به عبارتی مؤلفه‌های مورد نظر در ایجاد شاخص‌های سیاسی برای بررسی تاثیر موانع انسانی ساخت بر توسعه ی گردشگری پایدار شهر کرمان مؤثر نبوده‌اند.

۶,۲,۳ نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) کل شاخص های سیاسی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

جدول (۵): نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) روی کل شاخص های سیاسی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

Test Value = 3						شاخص
میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد	اختلاف از میانگین	سطح معناداری (Sig)	مقدار آماره t	انحراف معیار	میانگین	
حد بالا	حد پایین					سیاسی
۰/۱۱	-/۷۹۰	-/۷۴۰	۰/۰۳۵	۱/۵۳۰	۲/۲۸۳	۲/۵۵

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

از آنجایی که مقدار محاسبه شده کمتر از حد استاندارد است؛ نتیجه می‌گیریم شهرکرمان در وضعیت نامناسب و نامطلوبی از لحاظ شاخص سیاسی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه گردشگری پایدار وجود دارد.

نتایج حاصل از T تک نمونه‌ای در راستای سنجش شاخص‌های سیاسی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار شهرکرمان در جامعه ی نمونه نشان می‌دهد بین حد مبنا (۳) و مقدار محاسبه شده (۲/۵۵) اختلاف معناداری (Sig=۰/۰۳۵) وجود دارد.

۶,۲,۴ نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (One Sample T-test) روی مؤلفه‌های حقوقی، تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه گردشگری پایدار

جدول (۶): نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) روی مؤلفه‌های حقوقی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

Test Value = 3						مؤلفه‌های حقوقی
میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد	اختلاف از میانگین	سطح معناداری (sig)	مقدار آماره t	انحراف معیار	میانگین	
حد بالا	حد پایین					عدم وجود قوانین حمایتی از گردشگران
-/۶۷۶	-۲/۳۵۱	-/۸۶۴	۰/۰۱۹	-۱/۵۶۴	۲/۴۴۶	۳/۴۶
-/۶۷۹	-۲/۷۸۵	-/۵۶۶	۰/۰۷۷	-۳/۱۱۹	۱/۸۵۹	۲/۲۱

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

است. هر چه مقدار از حد مبنا کمتر باشد، این میزان رو به طیف کم تمایل دارد. به عبارتی مؤلفه‌های مورد نظر در سنجش شاخص حقوقی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار شهر کرمان موثر نبوده اند.

با احتمال ۹۵ درصد نقش یک مؤلفه ی مشخص در جدول فوق سنجش شاخص حقوقی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار با سطح معناداری کمتر از (۰/۰۵) مورد پذیرش واقع گرفته- اند. با توجه به مقایسه ی آنها با حد مبنا (۳) میزان عملکرد آنها در سنجش توسعه ی گردشگری قابل درک

۶,۲,۵ نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) روی کل شاخص های حقوقی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

جدول(۷): نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) روی کل شاخص های حقوقی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

Test Value = 3						شاخص
میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد		اختلاف از میانگین	سطح معناداری	مقدار آماره t	انحراف معیار	میانگین
حد بالا	حد پایین		(Sig)			
-۰/۳۸۲	-۰/۰۷	-۰/۴۷۵	۰/۰۳۱	-۴/۱۱	۰/۶۶۲	۲/۶۸

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

وجود دارد. از آنجایی که مقدار محاسبه شده کمتر از حد استاندارد است، نتیجه می‌گیریم شهرکرمان در وضعیت نامناسب و نامطلوبی از لحاظ شاخص حقوقی بر تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار دارد.

نتایج حاصل از T تک نمونه‌ای در راستای سنجش شاخص حقوقی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار شهر کرمان براساس جامعه ی نمونه نشان می‌دهد بین حد مبنا (۳) و مقدار محاسبه شده (۲/۶۸) اختلاف معناداری (sig=۰/۰۳۱)

۶,۲,۶ نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (One Sample T-test) روی شاخص های اقتصادی - مالی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

جدول(۸): نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) روی کل شاخص های اقتصادی - مالی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

Test Value = 3						اقتصادی - مالی
میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد		اختلاف از میانگین	سطح معناداری	مقدار آماره t	انحراف معیار	میانگین
حد بالا	حد پایین		(sig)			
۰/۹۹۲	-۰/۱۶۶	۰/۸۴۸	۰/۰۴۴	۱/۷۸۷	۱/۴۹۸	۲/۴۵
۰/۸۰۵	-۰/۱۴۳	۰/۲۷۳	۰/۰۸۳	۲/۷۸۸	۱/۸۷۸	۱/۴۸
-۰/۳۷۴	-۲/۹۰۳	-۱/۷۳۴	۰/۰۴۲	-۸/۶۹۴	/۹۹۸	۲/۸۷
-۰/۳۴۷	-۱/۰۷۶	-۰/۶۷۵	۰/۰۸۴	-۴/۲۳۳	۲/۴۰۷	۱/۶۹

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

و عملکرد آنها در توسعه گردشگری پایدار پذیرش قرار نگردید. عملکرد گویه‌هایی که سطح معناداری کمتر از (۰/۰۵) داشته اند مورد پذیرش قرار می‌گیرد.

با توجه به محاسبات انجام شده بر روی هر یک از گویه‌های جدول (۸) مشخص گردید که ۲ گویه از میان ۴ گویه مورد بررسی شاخص اقتصادی - مالی با احتمال ۹۵ درصد دارای سطح معناداری بیشتر از (۰/۰۵) بوده

۶,۲,۷ نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) روی کل شاخص های اقتصادی - مالی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

جدول(۹): نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) روی کل شاخص های اقتصادی - مالی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

Test Value = 3				شاخص			
میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد		اختلاف از میانگین	سطح معناداری (Sig)	مقدار آماره t	انحراف معیار	میانگین	
حد بالا	حد پایین						
-۰/۴۹۳	-۰/۴۵۰	۰/۸۷۷	۰/۰۳۷	-۴/۶۷۶	/۹۷۵	۲/۷۶	اقتصادی- مالی

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

از آنجایی که مقدار محاسبه شده کمتر از حد استاندارد است، نتیجه می‌گیریم شهرکرمان در وضعیت نامناسب و نامطلوبی از لحاظ شاخص اقتصادی - مالی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار قرار دارد.

نتایج حاصل از T تک نمونه‌ای در راستای سنجش شاخص های اقتصادی - مالی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار براساس جامعه نمونه نشان می‌دهد بین حد مینا (۳) و مقدار محاسبه شده (۲/۷۶) اختلاف معناداری (sig=۰/۰۳۷) وجود دارد.

۶,۲,۸ نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (One Sample T-test) روی شاخص های اجتماعی و فرهنگی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

جدول(۱۰): نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) روی مؤلفه‌های اجتماعی و فرهنگی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

Test Value = 3				مؤلفه‌های اجتماعی و فرهنگی			
میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد		اختلاف از میانگین	سطح معناداری (sig)	مقدار آماره t	انحراف معیار	میانگین	
حد بالا	حد پایین						
/۶۳۵	-۲/۲۸۱	۰/۹۰۰	۰/۰۱۴	-۳/۰۶۷	۱/۲۵۶	۲/۶۳	مناسب بودن رفتار ساکنان منطقه با گردشگران غیر بومی
/۸۹۳	-۳/۳۳۵	-/۴۴۰	۰/۰۲۸	-۱/۳۴۶	۱/۵۶۶	۱/۴	دوستانه و احترام آمیز برخورد کارکنان و راهنمایان گردشگری

Test Value = 3							مؤلفه‌های اجتماعی و فرهنگی
میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد		اختلاف از میانگین	سطح معناداری (sig)	مقدار آماره t	انحراف معیار	میانگین	
حد بالا	حد پایین						
-۰/۷۷۹	-۰/۷۴۸	-۰/۳۵۰	۰/۰۲۷	-۴/۴۲۶	۴/۴۶۵	۳/۵۶	میزان تصور منفی و مخرب ساکنان بوی نسبت به گردشگران
-۰/۲۵۶	-۰/۵۲۶	-۰/۲۲۶	۰/۰۶۸	-۱/۲۳۸	۳/۴۳۸	۲/۲۲	میزان زنده نگه داشتن فرهنگ محلی و حفظ هویت محلی
۰/۷۶۷	-۰/۹۴۳	-۰/۳۴۴	۰/۰۷۴	-۱/۰۴۴	۱/۶۴۸	۳/۲۱	میزان رضایت گردشگری و تصور مثبت آنها از بازدید منطقه

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

می‌گیرد. میزان اثر بخشی هر یک از این مؤلفه‌ها در اصل شاخص اجتماعی و فرهنگی را با مقایسه میانگین هر یک با حد مبنای (۳) مورد سنجش قرار می‌دهیم که هر چه این مقدار میانگین بیشتر از ۳ باشد اثر بخشی آن در ایجاد سنجش شاخص اجتماعی و فرهنگی بر تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه گردشگری پایدارشهر کرمان بیشتر بوده است.

با توجه به محاسبات انجام شده روی هر یک از گویه‌های جدول (۱۰) مشخص گردید که ۲ گویه از میان ۵ بررسی شاخص اجتماعی و فرهنگی با احتمال ۹۵ درصد دارای سطح معناداری بیشتر از (۰/۰۵) بوده و عملکرد آنها برای سنجش اجتماعی و فرهنگی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه گردشگری پایدارکرمان پذیرش قرار نگردید. عملکرد گویه‌هایی که سطح معناداری کمتر از (۰/۰۵) داشته اند مورد پذیرش قرار

۶,۲,۹ نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) روی کل اجتماعی و فرهنگی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه گردشگری پایدار

جدول (۱۱): نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) روی کل مؤلفه‌های اجتماعی و فرهنگی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه گردشگری پایدار

Test Value = 3							شاخص
میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد		اختلاف از میانگین	سطح معناداری (Sig)	مقدار آماره t	انحراف معیار	میانگین	
حد بالا	حد پایین						
-۰/۵۴۲	-۰/۵۷۲	-۰/۰۳۷	۰/۰۲۰	-۳/۴۵۶	۰/۵۵۳	۲/۴۴	اجتماعی و فرهنگی

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

($\text{sig}=0/020$) وجود دارد. از آنجایی که مقدار محاسبه شده کمتر از حد استاندارد است، نتیجه می‌گیریم شهر کرمان در وضعیت نامناسبی از لحاظ شاخص اجتماعی و فرهنگی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه گردشگری پایدارشهر کرمان قرار دارد.

نتایج حاصل از T تک نمونه‌ای در راستای سنجش شاخص اجتماعی و فرهنگی برای تاثیر تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه گردشگری پایدارکرمان براساس جامعه نمونه نشان می‌دهد بین حد مبنای (۳) و مقدار محاسبه شده (۲/۴۴) اختلاف معناداری

۶٫۲٫۱۰ نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (One Sample T-test) روی مولفه های بهداشتی و محیطی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

جدول (۱۲): نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) روی مولفه های بهداشتی و محیطی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

Test Value = 3							میانگین	انحراف معیار	مقدار آماره t	سطح معناداری (sig)	اختلاف از میانگین	میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد		مؤلفه‌های بهداشتی و محیطی
حد بالا	حد پایین													
۰/۳۳۵	-۲/۲۴۳	-۰/۳۳	۰/۰۲۳	-۲/۴۳۲	۱/۴۵۶	۲/۶۵	۱/۴۵۶	-۲/۴۳۲	۰/۰۲۳	-۲/۳۳	-۲/۲۴۳	میزان آلودگی های آب، صوتی، بصری، در اماکن گردشگری		
۰/۷۵۲	-۰/۳۴۵	-۰/۲۳۰	۰/۰۵۱	-۲/۲۴۳	۱/۵۷۸	۱/۲۹	۱/۵۷۸	-۲/۲۴۳	۰/۰۵۱	-۰/۲۳۰	-۰/۳۴۵	بیماری ها		
-۰/۶۸۶	-۰/۷۴۳	-۰/۴۹۸	۰/۰۳۴	-۳/۲۸۶	۲/۴۲۳	۲/۴۲	۲/۴۲۳	-۳/۲۸۶	۰/۰۳۴	-۰/۴۹۸	-۰/۷۴۳	میزان رضایت گردشگران از کیفیت و بهداشت محیط زیست منطقه		
۰/۲۳۷	-۰/۸۳۴	-۰/۵۷۶	۰/۰۲۴	-۳/۳۴۵	۲/۷۴۵	۳/۶۳	۲/۷۴۵	-۳/۳۴۵	۰/۰۲۴	-۰/۵۷۶	-۰/۸۳۴	میزان تغییر پذیری فصلی هوا و تأثیر آن بر انگیزه گردشگران		

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

پذیرش قرار می‌گیرد. میزان اثر بخشی هر یک از این مؤلفه ها در اصل شاخص بهداشتی و فرهنگی را با مقایسه میانگین هر یک با حد مبنای (۳) مورد سنجش قرار می‌دهیم که هر چه این مقدار میانگین بیشتر از ۳ باشد اثر بخشی آن در ایجاد سنجش مولفه های بهداشتی و محیطی بر تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار شهر کرمان بیشتر بوده است.

با توجه به محاسبات انجام شده بر روی هر یک از گویه‌های جدول (۱۲) مشخص گردید که آگویه از میان ۴ بررسی شاخص بهداشتی - محیطی با احتمال ۹۵ درصد دارای سطح معناداری بیشتر از (۰/۰۵) بوده و عملکرد آنها برای سنجش شاخص بهداشتی و محیطی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار شهر کرمان پذیرش قرار نگیرد. عملکرد گویه هایی که سطح معناداری کمتر از (۰/۰۵) داشته اند؛ مورد

۶,۲,۱۱ نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) روی کل مولفه های بهداشتی و محیطی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

جدول (۱۳): نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) روی کل مولفه های بهداشتی و محیطی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

Test Value = 3						
شاخص	میانگین	انحراف معیار	مقدار آماره t	سطح معناداری (Sig)	اختلاف از میانگین	میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد
						حد بالا / حد پایین
بهداشتی و محیطی	۲/۷۰	/۸۹۷	-۵/۵۵۶	۰/۰۲۷	-/۶۷۵	-/۴۵۶ / -/۶۵۶

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

از آنجایی که مقدار محاسبه شده کمتر از حد استاندارد است، نتیجه می‌گیریم شهرکرمان در وضعیت نامناسبی از لحاظ شاخص بهداشتی و محیطی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار شهر قرار دارد.

نتایج حاصل از T تک نمونه‌ای در راستای سنجش مولفه‌های بهداشتی و محیطی برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار براساس جامعه نمونه نشان می‌دهد بین حد مینا (۳) و مقدار محاسبه شده (۲/۷۰) اختلاف معناداری (sig=۰/۰۲۷) وجود دارد.

۶,۲,۱۲ نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (One Sample T-test) روی مولفه های فناوری برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

جدول (۱۴): نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) روی مولفه های فناوری برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

Test Value = 3						
مؤلفه‌های فناوری	میانگین	انحراف معیار	مقدار آماره t	سطح معناداری (sig)	اختلاف از میانگین	میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد
						حد بالا / حد پایین
میزان فعالیت شبکه های تلویزیونی برای تهیه ی برنامه های مختلف و جذب گردشگر	۲/۳۴	۲/۴۴۶	-۳/۶۷۲	۰/۰۳۴	-/۴۳۰	-/۲۲۱ / /۴۳۵
میزان رضایت گردشگری از سیستم های بانکی موجود	۱/۲۹	۱/۵۴۶	-۳/۲۳۶	۰/۰۶۱	-/۴۴۰	-/۳۶۵ / /۳۵۳
ضعف وسایل حمل و نقل مدرن	۲/۶۴	۲/۴۴۵	-۵/۲۳۶	۰/۰۱۳	-/۸۳۰	-/۷۳۸ / -/۷۶
میزان برخورداری منطقه از امکانات اقامتی مطلوب	۳/۳۳	۲/۴۳۲	-۳/۱۵۱	۰/۰۴۴	-/۳۴۴	-/۵۴۳ / /۵۶۲

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

اند. میزان اثر بخشی هر یک از این مؤلفه ها در اصل شاخص فناوری را با مقایسه ی میانگین هر یک با حد مبنای (۳) مورد سنجش قرار می‌دهیم که هر چه این مقدار میانگین بیشتر از ۳ باشد اثر بخشی آن در ایجاد سنجش مولفه‌های فناوری برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار شهر کرمان بیشتر بوده است.

با توجه به محاسبات انجام شده بر روی هر یک از گویه‌های جدول (۱۴) مشخص گردید که آگویه از میان ۴ بررسی شاخص فناوری با احتمال ۹۵ درصد دارای سطح معناداری بیشتر از (۰/۰۵) بوده و عملکرد آنها برای سنجش شاخص فناوری برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار شهر کرمان پذیرش قرار نگردید. عملکرد گویه هایی مورد پذیرش قرار می‌گیرد که سطح معناداری کمتر از (۰/۰۵) داشته

۶,۲,۱۳ نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) روی کل مولفه های فناوری برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

جدول (۱۵): نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) روی کل مولفه های فناوری برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

Test Value = 3							
شاخص	میانگین	انحراف معیار	مقدار آماره t	سطح معناداری (Sig)	اختلاف از میانگین	میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد	
						حد پایین	حد بالا
فناوری	۲/۱۸	/۸۹۷	-۵/۵۵۶	۰/۰۱۷	-/۶۵۷	-/۴۵۶	-/۶۵۶

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

از آنجایی که مقدار محاسبه شده کمتر از حد استاندارد است، نتیجه می‌گیریم شهر کرمان در وضعیت نامناسبی از لحاظ شاخص فناوری تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار شهر کرمان قرار دارد.

نتایج حاصل از T تک نمونه‌ای در راستای سنجش مولفه‌های فناوری برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه گردشگری پایدار شهر کرمان براساس جامعه نمونه نشان می‌دهد بین حد مبنای (۳) و مقدار محاسبه شده (۲/۱۸) اختلاف معناداری (Sig=۰/۰۱۷) وجود دارد.

۶،۲،۱۴ نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (One Sample T-test) روی مولفه های ایمنی و امنیت برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

جدول (۱۶): نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) روی مولفه های ایمنی و امنیت برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

مؤلفه‌های ایمنی و امنیت		میانگین	انحراف معیار	مقدار آماره t	سطح معناداری (sig)	اختلاف از میانگین	میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد
		حد بالا	حد پایین	Test Value = 3			
میزان آرامش و امنیت واحدهای اقامتی منطقه		۲/۵۵	۲/۴۵۶	-۵/۴۴۴	۰/۰۲۴	-۳۳۰/	-۲/۶۷۱
میزان مطلوبیت تأسیسات رفاهی منطقه		۱/۴۹	۲/۳۴۵	-۲/۲۳۶	۰/۰۸۱	-/۴۳۰	-/۳۴۵
میزان امنیت جاذبه های طبیعی برای گروه های گردشگری		۲/۵۲	۱/۵۶۱	-۲/۲۱۶	۰/۰۴۳	-/۳۳۰	-/۳۱۸
میزان تأسیسات بیمه و خدمات درمانی برای گردشگران		۳/۳۳	۱/۷۳۲	-۳/۱۴۱	۰/۰۵۴	-/۳۴۴	-/۳۴۳

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

پذیرش قرار می‌گیرد. میزان اثر بخشی هر یک از این مؤلفه ها در اصل شاخص ایمنی امنیت را با مقایسه میانگین هر یک با حد مبنای (۳) مورد سنجش قرار می‌دهیم که هر چه این مقدار میانگین بیشتر از ۳ باشد اثر بخشی آن در ایجاد سنجش مولفه های ایمنی و امنیت برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار شهر کرمان بیشتر بوده است.

با توجه به محاسبات انجام شده روی هر یک از گویه‌های جدول (۱۶) مشخص گردید که ۲ گویه از میان ۴ بررسی شاخص ایمنی و امنیت با احتمال ۹۵ درصد دارای سطح معناداری بیشتر از (۰/۰۵) بوده و عملکرد آنها برای سنجش شاخص مولفه های ایمنی و امنیت بر تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار شهر کرمان پذیرش قرار نگردید. عملکرد گویه‌هایی که سطح معناداری کمتر از (۰/۰۵) داشته اند مورد

۶،۲،۱۵ نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) روی کل مولفه های ایمنی و امنیت برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

جدول (۱۷): نتایج حاصل از آزمون تی تک نمونه‌ای (On Sample T-test) روی کل مولفه های ایمنی و امنیت برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار

Test Value = 3							
شاخص	میانگین	انحراف معیار	مقدار آماره t سطح معناداری (Sig)	اختلاف از میانگین	میزان اختلاف در سطح اطمینان ۹۵ درصد	حد پایین	حد بالا
ایمنی و امنیت	۲/۴۲	۰/۸۰۷	-۱/۳۵۶	۰/۰۰۳	-۱/۶۵۷	-۱/۳۵۶	-۰/۹۷۶

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

۶،۳ تکنیک DEMATEL

از آنجایی که برای انجام مدل تحقیق به پرسشنامه متخصصان نیاز است. میانگینی از پرسشنامه متخصصان گرفته شد و مبنای مقایسات زوجی و تشکیل ماتریس اولیه مدل تصمیم‌گیری قرار گرفت. جدول (۱۸) ماتریس مقایسات زوجی را نشان می‌دهد.

نتایج حاصل از T تک نمونه‌ای در راستای سنجش مولفه های ایمنی و امنیت برای تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار شهر کرمان براساس جامعه نمونه نشان می‌دهد بین حد مبنا (۳) و مقدار محاسبه شده (۲/۴۲) اختلاف معناداری (Sig=۰/۰۰۳) وجود دارد. از آنجایی که مقدار محاسبه شده کمتر از حد استاندارد است؛ نتیجه می‌گیریم شهر کرمان در وضعیت نامناسبی از لحاظ شاخص ایمنی و امنیت بر تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار شهر قرار دارد.

۶،۳،۱ گام اول و دوم: تشکیل ماتریس مقایسات زوجی (M)

جدول (۱۸): ماتریس مقایسات زوجی

شاخص	سیاسی	حقوقی	اقتصادی- مالی	اجتماعی و فرهنگی	بهداشتی و محیطی	فناوری	ایمنی و امنیت
سیاسی	۰	۰/۹۵۱	۰/۹۲۳	۱/۰۴۵	۰/۹۴۴	۱/۱۶۹	۱/۰۵۲
حقوقی	۱/۰۵	۰	۰/۹۷۱	۱/۰۹۸	۰/۹۹۲	۱/۲۲۹	۱/۱۰۷
اقتصادی- مالی	۱/۰۸۲	۱/۰۹۲	۰	۰/۱۳۱	۱/۰۲۲	۱/۲۶۶	۱/۱۴
اجتماعی و فرهنگی	۰/۹۵۶	۰/۹۱	۰/۸۸۴	۰	۰/۹۰۳	۱/۱۱۹	۱/۰۰۸
بهداشتی و محیطی	۱/۰۵۸	۱/۰۰۷	۰/۹۷۸	۱/۱۰۹	۰	۱/۲۳۸	۱/۱۱۵
فناوری	۰/۸۵۴	۰/۸۱۳	۰/۷۸۹	۰/۸۹۳	۰/۸۰۷	۰	۰/۹
ایمنی و امنیت	۰/۹۴۹	۰/۹۰۲	۰/۷۸۶	۰/۹۹۱	۰/۸۹۶	۱/۱۱	۰

جدول (۱۹): ماتریس نرمالیزه شده

شاخص	سیاسی	حقوقی	اقتصادی - مالی	اجتماعی و فرهنگی	بهداشتی و محیطی	فناوری	ایمنی و امنیت
سیاسی	۰	۰/۱۴۲	۰/۱۳۸	۰/۱۵۶	۰/۱۴۱	۰/۱۷۵	۰/۱۵۷
حقوقی	۰/۱۵۷	۰	۰/۱۴۵	۰/۱۶۴	۰/۱۴۸	۰/۱۸۴	۰/۱۶۵
اقتصادی-مالی	۰/۱۶۲	۰/۱۵۴	۰	۰/۱۶۳	۰/۱۵۳	۰/۱۸۹	۰/۱۷۰
اجتماعی و فرهنگی	۰/۱۴۳	۰/۱۳۶	۰/۱۳۲	۰	۰/۱۳۵	۰/۱۶۷	۰/۱۵۱
بهداشتی و محیطی	۰/۱۵۸	۰/۱۵۰	۰/۱۴۶	۰/۱۶۵	۰	۰/۱۸۵	۰/۱۶۷
فناوری	۰/۱۲۸	۰/۱۲۱	۰/۱۱۸	۰/۱۳۳	۰/۱۲۰	۰	۰/۱۳۴
ایمنی و امنیت	۰/۱۴۲	۰/۱۳۵	۰/۱۱۷	۰/۱۴۸	۰/۱۳۴	۰/۱۶۶	۰

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

۶,۳,۲ گام سوم: ماتریس i-n

جدول (۲۰): ماتریس i-n

شاخص	سیاسی	حقوقی	اقتصادی-مالی	اجتماعی و فرهنگی	بهداشتی و محیطی	فناوری	ایمنی و امنیت
سیاسی	۱	-۰/۱۴۲	-۰/۱۳۸	-۰/۱۵۶	-۰/۱۴۱	-۰/۱۷۵	-۰/۱۵۷
حقوقی	-۰/۱۵۷	۱	-۰/۱۴۵	-۰/۱۶۴	-۰/۱۴۸	-۰/۱۸۴	-۰/۱۶۵
اقتصادی-مالی	-۰/۱۶۲	-۰/۱۵۴	۱	-۰/۱۶۹	-۰/۱۵۳	-۰/۱۸۹	-۰/۱۷۰
اجتماعی و فرهنگی	-۰/۱۴۳	-۰/۱۳۶	-۰/۱۳۲	۱	-۰/۱۳۵	-۰/۱۶۷	-۰/۱۵۱
بهداشتی و محیطی	-۰/۱۵۸	-۰/۱۵۰	-۰/۱۴۶	-۰/۱۶۵	۱	-۰/۱۸۵	-۰/۱۶۷
فناوری	-۰/۱۲۸	-۰/۱۲۱	-۰/۱۱۸	-۰/۱۳۳	-۰/۱۲۰	۱	-۰/۱۳۴
ایمنی و امنیت	-۰/۱۴۲	-۰/۱۳۵	-۰/۱۱۷	-۰/۱۴۸	-۰/۱۳۴	-۰/۱۶۶	۱

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

۶,۳,۳ گام چهارم: ماتریس روابط کل که از طریق

$$S = (I - N)^{-1}$$

ماتریس معکوسه این گونه به دست می آید که ابتدا ماتریس یکه یا همانی با قطر ۱ ساخته می شود بعد منهای ماتریس N یا نرمالیزه شده می شود؛ در نهایت اینورس ماتریس گرفته می شود.

جدول (۲۱): ماتریس معکوس

شاخص	سیاسی	حقوقی	اقتصادی-مالی	اجتماعی و فرهنگی	بهداشتی و محیطی	فناوری	ایمنی و امنیت
سیاسی	۲/۱۳۳	۱/۲۰۴	۱/۱۵۳	۱/۳۲۳	۱/۱۹۵	۱/۴۸۰	۱/۳۳۳
حقوقی	۱/۳۳۰	۲/۱۳۵	۱/۲۱۲	۱/۳۹۰	۱/۲۵۶	۱/۵۵۶	۱/۴۰۱
اقتصادی-مالی	۱/۳۷۰	۱/۳۰۳	۲/۱۱۸	۱/۴۳۲	۱/۲۹۴	۱/۶۰۳	۱/۴۴۳

شاخص	سیاسی	حقوقی	اقتصادی-مالی	اجتماعی و فرهنگی	بهداشتی و محیطی	فناوری	ایمنی و امنیت
اجتماعی و فرهنگی	۱/۲۱۱	۱/۱۵۲	۱/۱۰۴	۲/۱۳۵	۱/۱۴۴	۱/۴۱۷	۱/۲۷۶
بهداشتی و محیطی	۱/۳۴۰	۱/۲۷۵	۱/۲۲۱	۱/۴۰۱	۲/۱۳۵	۱/۵۶۸	۱/۴۱۲
فناوری	۱/۰۸۱	۱/۰۲۹	۰/۹۸۶	۱/۱۳۱	۱/۰۲۲	۲/۱۳۵	۱/۱۴۰
ایمنی و امنیت	۱/۱۸۵	۱/۱۲۷	۱/۰۷۰	۱/۲۳۸	۱/۱۱۹	۱/۳۸۶	۲/۱۱۸

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

۶,۳,۴ گام پنجم: ماتریس روابط کل

$$Z = N \times S$$

در این مرحله برای بدست آوردن ماتریس روابط کل، ماتریس نرمالیزه در ماتریس معکوسه ضرب می‌شود.

جدول (۲۲): ماتریس روابط کل

شاخص	سیاسی	حقوقی	اقتصادی-مالی	اجتماعی و فرهنگی	بهداشتی- محیطی	فناوری	ایمنی و محیطی
سیاسی	۱/۱۳۵	۱/۲۰۴	۱/۱۵۳	۱/۳۲۳	۱/۱۹۵	۱/۴۸۰	۱/۳۳۳
حقوقی	۱/۳۳۰	۱/۱۳۵	۱/۲۱۲	۱/۳۹۰	۱/۲۵۶	۱/۵۵۶	۱/۴۰۱
اقتصادی-مالی	۱/۳۷۰	۱/۳۰۳	۱/۱۱۸	۱/۴۳۲	۱/۲۹۴	۱/۶۰۳	۱/۴۴۳
اجتماعی و فرهنگی	۱/۲۱۱	۱/۱۵۲	۱/۱۰۴	۱/۱۳۵	۱/۱۴۴	۱/۴۱۷	۱/۲۷۶
بهداشتی- محیطی	۱/۳۴۰	۱/۲۷۹	۱/۲۲۱	۱/۴۰۱	۱/۱۳۵	۱/۵۵۶	۱/۴۱۲
فناوری	۱/۰۸۱	۱/۰۲۹	۰/۹۸۶	۱/۱۳۱	۱/۰۲۲	۱/۱۳۸	۱/۱۴۰
ایمنی و امنیت	۱/۱۸۵	۱/۱۲۷	۱/۰۷۰	۱/۲۳۸	۱/۱۱۹	۱/۳۸۶	۲/۱۱۸

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

۶,۳,۵ گام ششم: ترسیم دیاگرام علی و معلولی

در این مرحله مقدار D برابر با جمع ستونی شاخص‌ها در ماتریس و R برابر جمع سطری شاخص‌ها در ماتریس روابط کل.

مقدار D+R از جمع دو مقدار D و R، و مقدار D-R از تفاضل دو مقدار D و R

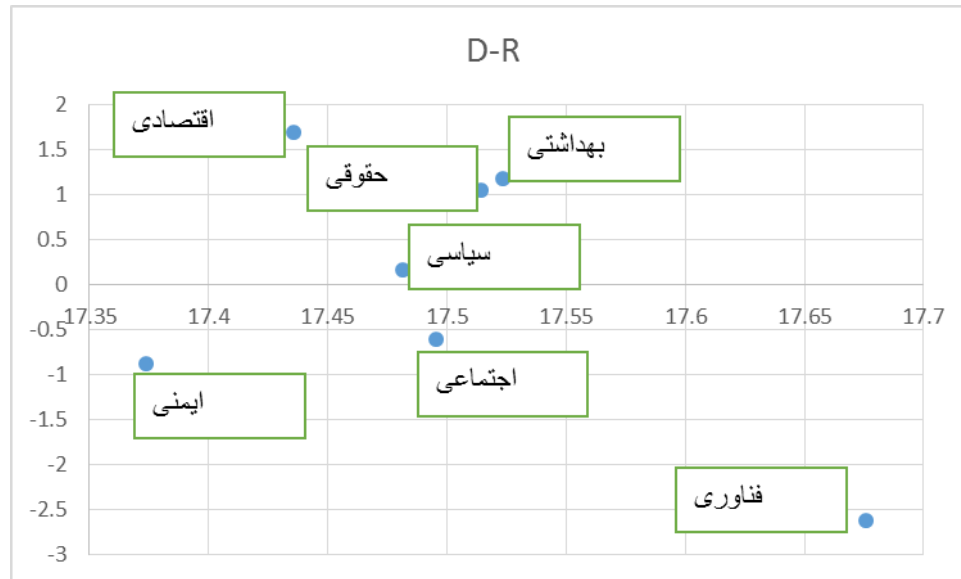
جدول (۲۳): ماتریس تأثیر و تعامل شاخص‌های تأثیر بحران‌های انسان ساخت در توسعه گردشگری

معیار	D	R	D+R	D-R
سیاسی	۸/۸۲۶	۸/۲۲۸	۱۷/۴۸۱	۰/۱۷۱
حقوقی	۸/۲۸۵	۸/۲۲۸	۱۷/۵۱۴	۱/۰۵۶
اقتصادی-مالی	۹/۵۶۷	۷/۸۶۸	۱۷/۴۳۵	۱/۶۹۸
اجتماعی و فرهنگی	۸/۴۴۲	۸/۰۵۹	۱۷/۴۹۵	۰/۶۱۱
بهداشتی و محیطی	۹/۳۵۵	۸/۱۶۸	۱۷/۵۲۳	۰/۱۸۶
فناوری	۵۲۶/۷	۱۴۹/۱۰	۶۷۶/۱۷	۶۲۲/۰۲-
ایمنی و امنیت	۲۴۷/۸	۱۲۶/۹	۳۷۳/۱۷	۸۷۹/۰-

منبع: محاسبات تحقیق حاضر

تعامل و شاخص ایمنی و امنیت با مقدار ۱۷/۳۷۳ کمترین تعامل، شاخص اقتصادی-مالی با مقدار ۱/۶۹۸ مؤثرترین عامل و شاخص فناوری با مقدار ۲/۶۲۲ تأثیر پذیرترین عامل هستند.

همان طور که در جدول شماره (۲۳) و شکل شماره (۲)، مشاهده می‌شود از بین شاخص‌های سنجش تأثیر بحران‌های انسان ساخت در توسعه گردشگری شهر کرمان شاخص فناوری، با مقدار ۱۷/۶۷۹ بیشترین

شکل ۲- نمودار میزان تعامل و تأثیر شاخص‌های بحران‌های انسان ساخت در توسعه گردشگری

بین حد مبنا (۳) و مقدار محاسبه شده (۲.۶۸) اختلاف معناداری (sig=۰/۰۳۱) وجود دارد، برای شاخص اقتصادی و مالی (۲/۷۶) بوده، که براساس جامعه نمونه نشان می‌دهد بین حد مبنا (۳) و مقدار محاسبه شده (۲/۷۶) اختلاف معناداری (sig=۰/۰۳۷) وجود دارد. همچنین برای شاخص اجتماعی و فرهنگی (۲/۴۴) است، که براساس جامعه نمونه نشان می‌دهد بین حد مبنا (۳) و مقدار محاسبه شده (۲/۴۴) اختلاف معناداری (sig=۰/۰۲۰) وجود دارد، در شاخص بهداشتی و محیطی (۲/۷۰) می‌باشد، که براساس جامعه نمونه نشان می‌دهد بین حد مبنا (۳) و مقدار محاسبه شده (۲/۷۰) اختلاف معناداری (sig=۰/۰۲۷) وجود دارد. برای شاخص فناوری (۲/۱۸) می‌باشد که براساس جامعه نمونه نشان می‌دهد بین حد مبنا (۳) و مقدار محاسبه شده (۲/۱۸) اختلاف معناداری (sig=۰/۰۱۷) وجود دارد و برای شاخص ایمنی و امنیت (۲/۴۲) بوده، که براساس-

۷ نتیجه‌گیری و پیشنهادها

امروزه گردشگری به مثابه یک سیستم تحلیل و تفسیر می‌شود که متشکل از اجزای مختلفی از جمله موسسات تجاری، گردشگران، جامعه و محیط است و هر بخش آن مرتبط با هم است. همچنین گردشگری به عنوان یکی از عوامل مهم توسعه اقتصادی، اجتماعی و رفاهی شهروندان و ساکنان هر منطقه محسوب می‌شود و به همین خاطر مسئولان امور گردشگری در تلاش رفع تهدیدها و مخاطرات توسعه گردشگری هستند. مطابق مطالعات گذشته، تحلیل و محاسبات آماری انجام یافته مقدار میانگین تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه گردشگری پایدار با آزمون تی تک نمونه‌ای برای شاخص سیاسی (۲/۵۵) است یعنی؛ بین حد مبنا (۳) و مقدار محاسبه شده (۲/۵۵) اختلاف معناداری (sig=۰/۰۳۵) وجود دارد، برای شاخص حقوقی (۲/۶۸) بوده، که براساس جامعه نمونه نشان می‌دهد

گفت بیشترین تاثیر را داشته است. و همچنین نتایج حاصل از تکنیک دیمتل نشان می‌دهد از بین شاخص-های سنجش تاثیر تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه گردشگری پایدار شهرکرمان شاخص فناوری، با مقدار $17/679$ بیشترین تعامل و شاخص ایمنی و امنیت با مقدار $17/373$ کمترین تعامل، شاخص اقتصادی-مالی با مقدار $1/698$ مؤثرترین عامل و شاخص فناوری با مقدار $2/622$ - تأثیر پذیرترین عامل هستند.

جامعه نمونه نشان می‌دهد بین حد مبنا (۳) و مقدار-محاسبه شده (۲.۴۲) اختلاف معناداری ($\text{sig}=0/003$) وجود دارد. و در آخر میزان میانگین تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار به طور کلی در شهر کرمان برابر (۲/۳۱) است (بالتر تر از حد مبنا ی ۳) که نشان می‌دهد در مجموع کارشناسان بر این اعتقادند که تحلیل نقش موانع انسانی بر توسعه ی گردشگری پایدار شهر کرمان نامطلوب بوده است و در بعد اقتصادی- مالی با دارا بودن بیشترین میانگین می‌توان

منابع

منابع فارسی

بیات، روح الله؛ فضلی، صفر و مرندي، مهسا (1392). بررسی عوامل موثر بر تصویر برند مقصد گردشگری و تاثیر آن بر رفتار گردشگران داخلی (مطالعه ی موردی : شهر قزوین)، دوفصلنامه ی مطالعات گردشگری، دوره ی دوم، شماره ی سوم، بهار و تابستان 1392، صص 122-138.

پاپلی یزدی؛ محمد حسین و سقایی، مهدی (1387). گردشگری، ماهیت و مفاهیم، تهران، سمت.

تقوایی، مسعود و جوزی خمسلویی، علی (1391). ارزیابی مسیرهای هشت گانه راهپیمایی شهر اصفهان با رویکرد برنامه ریزی و پدافند غیرعامل شهری، فصلنامه علمی امداد و نجات، سال چهارم، شماره ی ۲.

زارع، رضا؛ زندی، آرمان و خام محمدی، هاشم (1393). نهادها و سازمان های مرتبط با گردشگری در ایران با تاکید بر مفاهیم به کوشش دکتر اکبر پورفرج، کانون هماهنگی دانش و صنعت گردشگران.

ضرغام بروجنی، حمید (1376). راهکارهای توسعه ی جهانگردی در جمهوری اسلامی ایران، مجموع مقالات نخستین همایش جهانگردی و جمهوری اسلامی ایران، جلد ۱، کیش.

ابراهیمی، عیسی (1393). برنامه ریزی و مکان یابی بهینه، تسهیلات و زیر ساخت های گردشگری شهری با استفاده از GIS مورد شناسایی شهر سمنان، مجله جغرافیا و برنامه ریزی و توسعه ی شهری، دوره ی 12، شماره ی 11، ص 7.

افتخاری، رکن الدین و مهدوی، داوود (1389). ارزیابی پایداری گردشگری در روستاهای تاریخی فرهنگی ایران با تأکید بر پارادایم توسعه پایدار گردشگری، مجله ی مطالعات گردشگری، شماره ی 14، صص 1-39.

افتخاری، رکن الدین و پورطاهری، مهدی (1389). فرآیند بومی سازی شاخص های توسعه پایدار گردشگری روستایی در ایران، مجله ی پژوهش های روستایی، شماره 4، صص 1-41.

الوانی، سلمان (1386). توریسم و نقش آن در جغرافیا، اسلام شهر: انتشارات دانشگاه آزاد اسلام شهر.

پیری، سیامک (1390). تحلیل فضایی توسعه ی پایدار گردشگری شهرستان دالاهو، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته جغرافیا و برنامه ریزی روستایی، دانشکده علوم جغرافیایی و برنامه ریزی، دانشگاه اصفهان، گروه جغرافیا.

ملی جغرافیا و گردشگری در هزاره ی سوم،
دانشگاه آزاد واحد نجف آباد.

محسنیان، سمیه سادات (1388). مدیریت بحران در
آرشیوها و موزه ها (گنجینه ها)، سال نوزدهم،
دفتر دوم، تابستان ۸۸ صفحه 86-69.

میر طالبیان، محمد حسین (1380). تاثیر عوامل
جغرافیایی منطقه ای در جذب توریست، پایان
نامه دکتری، تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد
علوم و تحقیقات.

قدمی، مصطفی؛ تولایی، سیمین و فاطمی، محمد
مهدی (1389)، ارزیابی استراتژیک قابلیت های
توسعه ی گردشگری: مطالعه ی موردی شهر
فریدونکنار، نشریه تحقیقات کاربردی علوم
جغرافیایی، جلد16، 19، صص 111-128.

قنبری، یوسف (1390). تحلیلی بر وضعیت مناطق
نمونه گردشگری استان کرمان(قابلیت ها و
نیازها)، مجموعه چکیده مقالات اولین همایش

منابع لاتین

- Correia, A., Pimpao, A., & Crouch, R. (2008). Portuguese charter tourists to long-haul destinations: A travel motive segmentation. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 32(2), 169-186.
- Kozak, M., & Andeu, L. (2007). The impact of perception of risk on international travelers. *International Journal of Tourism Research*, 9, 233-242
- Han, J. Y. (2005). The relationships of perceived risk to personal factors, knowledge of destination, and travel purchase decisions in international leisure travel (Unpublished doctoral

dissertation). The Faculty of Virginia Polytechnic Institute and State University, Virginia, Sharlot vil. United States of America.

Stephenson, M. (2014). Deciphering 'Islamic hospitality': Developments, challenges and Opportunities, *Tourism Management*, 40:155-164

Henderson, J. (2006). Tourism in Dubai: overcoming barriers to destination development, *International Journal of Tourism Research*, 8(2): 87-99.